

Гатоўнасць № 1!

У Камітэце дзяржаўнага кантролю прайшла нарада па пытаннях уступнай кампаніі

Стар. 6

Прамая лінія

За некалькі дзён да ЦТ абітурыентаў цікавіла... ці можна яшчэ зарэгістравацца

Стар. 7

Інжынерная адукацыя за 4 гады

У Беларуска-Расійскім універсітэце ведаюць, што гэта магчыма

Стар. 8—9

Дзеля некалькіх дадатковых балаў

Паўтараем хімію

Стар. 10—11

Чаму варта звярнуць увагу на бліжэйшы ўніверсітэт

Агляд новых спецыяльнасцей брэсцкіх ВНУ

Стар. 12

Першыя тэсты ўжо пройдзены!

У краіне ідзе цэнтралізаванае тэсціраванне. Абітурыенты ўжо здалі іспыты па рускай і беларускай мове, наперадзе — выпрабаванні па профільных прадметах.

(Працяг тэмы на 8 старонцы.)

А
Б
І
Т
У
Р
Ы
Е
Н
Т

Анатоль Рубінаў: “Уступную кампанію рана адпускаць у вольнае плаванне”

Такую думку выказаў старшыня Дзяржаўнай камісіі па кантролі за ходам падрыхтоўкі і правядзення ўступных іспытаў, Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Анатоль Рубінаў на пасяджэнні камісіі 9 чэрвеня. Па яго словах, сёлета ўступная кампанія будзе кантралявацца ў поўным аб’ёме, скарачэння штату кантралюючых работнікаў не прадбачыцца.

Хто будзе кантраляваць ход прыёму ў ВНУ і ССНУ

У гэтым годзе ў склад дзяржаўнай камісіі ўваходзяць 52 чалавекі, больш за 70% з іх маюць вопыт падобнай работы. Усе з’яўляюцца дзяржаўнымі і грамадскімі дзеячамі, якія карыстаюцца аўтарытэтам у грамадстве.

Для штодзённага кантролю за ходам уступнай кампаніі пры кожнай вышэйшай і

сярэдняй спецыяльнай навучальнай установе створана асобная камісія, якая сфарміравана з ліку прадстаўнікоў дзяржкамісіі, Камітэта дзяржаўнага кантролю, грамадскіх арганізацый, а таксама педагогаў. Іх галоўная задача — сачыць за захаваннем заканадаўства пры правядзенні ўступных іспытаў і залічэнні абітурыентаў у кожнай канкрэтнай навучальнай установе.

Увогуле, кантроль за ўступнай кампаніяй ажыццяўляюць 264 супрацоўнікі Камітэта дзяржаўнага кантролю. У абласцях працуюць абласныя камісіі.

Ужо пачаўся першы этап работы кантрольных органаў — штодзённы кантроль за правядзеннем цэнтралізаванага тэсціравання, прычым літаральна ў кожнай аўдыторыі 73 пунктаў тэсціравання. Адсочваецца парадак дастаўкі, захавання, забеспячэння сакрэтнасці матэрыялаў, рэжым пропуску і ідэнтыфікацыі асоб удзельнікаў, умовы работы з тэстамі ў аўдыторыях.

Галоўнае — нікога не пакрыўдзіць

— Паступленне ў ВНУ надзвычай важна, пераломны момант у жыцці любога маладога чалавека, і калі абітурыент адчуе несправядлівасць у адносінах да сябе ў гэты складаны час, то запомніць гэта на ўсё жыццё і, магчыма, затоіць крыўду, — лічыць А.М.Рубінаў. —

Канечне, забеспячэнне галін эканомікі краіны якаснымі кадрамі мае вялікае значэнне, але не трэба забываць і пра чалавечы, сацыяльны фактар. Таму ў гэтым годзе, як і раней, уступная кампанія будзе знаходзіцца ў цэнтры ўвагі Камітэта дзяржаўнага кантролю.

На думку Анатоля Рубінава, створаная сістэма прыёму ў ВНУ і ССНУ, заснаваная на цэнтралізаваным тэсціраванні, аздаравіла грамадства: зараз ніхто не можа ўплываць на

вынікі ні ўступных выпрабаванняў, ні залічэння. Праўда, мінус сённяшняй сістэмы ў тым, што абітурыенты абіраюць спецыяльнасць у сілу не сваіх здольнасцей, а кан’юнктуры (дзе хопіць балаў, каб прайсці па конкурсе). Але і гэты недахоп будзе вырашаны з укараненнем электроннай сістэмы падачы заяў і залічэння ў ВНУ, якая зараз распрацоўваецца. У 2012 годзе плануецца правесці поўнамаштабную апрацацыю гэтай сістэмы.

Па словах старшыні дзяржаўнай камісіі, правілы прыёму і парадкі прыёму адпрацаваны да дробязей. Тым не менш кожны год тэа ці іншыя нюансы ўдасканальваюцца і замацоўваюцца заканадаўча. У гэтым, дарэчы, яшчэ адна задача камісіі — аналізаваць эфектыўнасць прававых норм пры іх рэалізацыі на справе. Звычайна ў выніку такога аналізу дзяржкамісія вылучае прапановы, накіраваныя на ўдасканаленне практыкі прыёму. Але ў апошнія гады яны датычацца не асноватворных прынцыпаў, а тых ці іншых дэталей, падкрэсліў Анатоль Рубінаў.

ЦТ-2011

У Рэспубліканскім інстытуце кантролю ведаў друкуюцца бланкі адказаў для заўтрашняга тэста па гісторыі Беларусі.

Аб некаторых змяненнях (якія, тым не менш, закранаюць інтарэсы многіх абітурыентаў), прынятых па прапанове дзяржкамісіі, паведаміў міністр адукацыі Сяргей Маскевіч.

Міністр нагадаў, што ўказам прэзідэнта № 109 ад 14 сакавіка 2011 года канчаткова замацаваны асаблівы парадак залічэння абітурыентаў у Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі і Беларускаю дзяржаўную акадэмію мастацтваў, якія раней практыкаваўся ў якасці эксперымента. Той жа дакумент уносіць яшчэ адно змяненне: да пераліку асоб, якія маюць права на залічэнне па-за конкурсам, дабаўляюцца абітурыенты, што праходзілі тэрміновую ваенную службу ў штатных падраздзяленнях ганаровага караула. Акрамя таго, прэзідэнцкім указам № 212 ад 23 мая 2011 года ў Правілы прыёму ўнесены карэктывы, звязаныя з асаблівасцямі прыёму ў Інстытут пагранічнай службы, які адкрыўся ў нашай краіне ў мінулым годзе.

Па рэкамендацыі дзяржаўнай камісіі праведзены аналіз тэстаў, якія выкарыстоўваліся на цэнтралізаваным тэсціраванні ў 2010 годзе, і зацверджана новая спецыфікацыя. Фармулёўкі заданняў на беларускай мове прыведзены ў адпаведнасць з новымі правіламі беларускай арфаграфіі і пунктуацыі, а з банка тэставых заданняў па прадмеце “Бела-

руская мова” выключаны на пераходны перыяд (2010—2013 гады) заданні, якія не адпавядаюць новым нормам.

Прыняты меры па паляпшэнні якаснага складу распрацоўшчыкаў і экспертаў тэставых заданняў: павялічылася колькасць кандыдатаў навуц і настаўнікаў вышэйшай катэгорыі, праведзена ратацыя. Каб павысіць якасць праверкі тэстаў, узмоцнены кантроль за вырабам бланкаў, паперай і нават аптымізаваны шрыфты.

Яшчэ адна рэкамендацыя дзяржкамісіі па выніках мінулага года заключалася ва ўкараненні аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы “Агульнарэспубліканскі банк даных удзельнікаў цэнтралізаванага тэсціравання”. У 2010 годзе сістэма дзейнічала ў рэжыме анлайн ва ўсіх сталічных пунктах рэгістрацыі і 14 абласных. Сёлета яна дапрацавана, ва ўстановах адукацыі ўсталявана неабходная тэхніка, і сістэма ўкаранёна ва ўсіх без выключэння пунктах тэсціравання. Міністр адукацыі падкрэсліў, што ў цэлым працэс рэгістрацыі абітурыентаў на цэнтралізаванае тэсціраванне ўдалося перавесці на новы ўзровень надзейнасці і аператыўнасці.

С.А.Маскевіч нагадаў, што Міністэрства адукацыі разам з Вышэйшай атэстацыйнай камісіяй працягвае распрацоўку электроннай сістэмы залічэння ў ВНУ.

Пэўныя змены закранулі прафесійна-псіхалагічнае субяседаванне. Як паведаміў Сяргей Маскевіч, парадак гэтай працэдуры быў уніфікаваны. Так, абітурыентам, якія прайшлі прафадбор на ваенныя спецыяльнасці, прадастаўлена права паступаць на адпаведныя грамадзянскія спецыяльнасці на падставе рэкамендацый ваенкаматаў. Акрамя таго, спецыяльнасці, якія патрабуюць праходжання прафесійна-псіхалагічнага субяседавання, у 2011 годзе былі згрупаваны паводле пераліку ўступных іспытаў. У прыватнасці, спецыяльнасць “Дзяржаўнае кіраванне і права” перанесена з групы кіраўніцкіх спецыяльнасцей у групу правазнаўчых, пры паступленні на якія трэба здаваць дзяржаўную мову, матэматыку і грамадазнаўства.

Зацверджаны адзіныя пералікі профільных і роднасных спецыяльнасцей, якія даюць права абітурыентам удзельнічаць у конкурсе на бюджэтныя месцы пры паступленні на завочную і вчэрнюю форму адукацыі.

У перыяд уступнай кампаніі ў Міністэрстве адукацыі працуе гарачая лінія. Па тэлефоне 222-43-12 можна атрымаць неабходную інфармацыю альбо паведаміць аб недахопах у рабоце прыёмных камісій. Лінія будзе працаваць да 15 жніўня з 9 да 18 гадзін.

метах распрацаваў Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў.

Па даручэнні дзяржкамісіі была створана міжведамасная камісія па вывучэнні льгот, якія прадастаўляюцца пры паступленні ў ВНУ і ССНУ. У яе склад увайшлі прадстаўнікі міністэрстваў, якія маюць у сваім падпарадкаванні навучальныя ўстановы. У выніку былі перагледжаны льготныя катэгорыі абітурыентаў. С.А.Маскевіч расказаў, што свае заключэнні і прапановы па льготнах Міністэрства адукацыі накіравала ў Савет Міністраў і Адміністрацыю прэзідэнта. “Спадзяюся, што ў 2012 годзе, дзякуючы ўпарадкаванню льгот, нам удалася правесці апрацацыю электроннага залічэння”, — зазначыў Сяргей Аляксандравіч.

Міністр акцэнтаваў увагу на тым, што ў 2011 годзе ў перыяд прыёму дакументаў, уступных іспытаў і залічэння абітурыентаў рэжым работы прыёмных камісій застаецца нязменным. Такім чынам, камісіі будуць працаваць з панядзелка па суботу з 9 да 18 гадзін. Калі апошні дзень прыёму дакументаў, здачы экзаменаў альбо залічэння выпадае на нядзелу, то камісіі павінны працаваць у гэты дзень таксама з 9 да 18 гадзін.

Прыёмныя камісіі абавязаны інфармаваць абітурыентаў аб ходзе прыёму дакументаў на сваіх інтэрнэт-рэсурсах, на папяровых носьбітах, а пры магчымасці — на электронных носьбітах. Час абнаўлення інфармацыі — 9, 12, 15 і 18 гадзін. У апошні дзень інфармаванне аб ходзе паступлення дакументаў будзе прыпынена ў 15 гадзін, а допуск абітурыентаў у будынк, дзе размяшчаюцца прыёмныя камісіі, — у 18 гадзін. Камісіі абавязаны прыняць дакументы ва ўсіх абітурыентаў, якія трапілі ў будынак да гэтага часу. У 18 гадзін таксама прыпыняецца выдача дакументаў абітурыентам для перападачы на іншыя спецыяльнасці.

У 2011 годзе на ўсе ўзроўні адукацыі запланавана прыняць звыш 202 тысяч чалавек. На ўзровень вышэйшай адукацыі — 105 тысяч, сярэдняй спецыяльнай — 56, прафесійна-тэхнічнай — 41,6 тысячы. У дзяржаўныя ВНУ мяркуюцца залічыць 91 тысячу чалавек (на дзённую форму — 51 тысячу, на завочную форму — 40 тысяч). У ВНУ прыватнай формы ўласнасці будзе прынята 14 тысяч чалавек, прычым для завочнага навучання адводзіцца не больш за 60% месцаў.

Падрыхтавала Іна НІКІЦЕНКА.
nikitsenka@nastgaz.by

ЦТ-2011

На кожны канверт з тэставымі матэрыяламі наліпка з інфармацыйнай робіцца ўручную.

У мінулую пятніцу ў Камітэце дзяржаўнага кантролю адбылася прамая лінія па пытаннях уступнай кампаніі. На тэлефанаванні адказвалі: старшыня Дзяржаўнай камісіі па кантролі за ходам падрыхтоўкі і правядзення ўступных выпрабаванняў у вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах Анатоль Рубінаў, міністр адукацыі Сяргей Маскевіч, дырэктар Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў Мікалай Фяськоў, прадстаўнікі Камітэта дзяржаўнага кантролю. Сёння мы друкуем іх адказы.

За некалькі дзён да цэнтралізаванага тэсціравання абітурыентаў цікавіла... ці можна яшчэ зарэгістравацца

Анатоль Мікалаевіч Рубінаў.

Дзень добры! Магчыма, вы дапаможаце вырашыць нашу праблему. Мой сын скончыў школу з балам атэстата 9,1, спартсмен, удзельнік рэспубліканскіх спаборніцтваў. Займаўся з рэпетытарам — рыхтаваўся паступаць у ВНУ. Але здарылася так, што мы пераблыталі даты рэгістрацыі на цэнтралізаванае тэсціраванне і не зарэгістраваліся. Цяпер, куды б мы ні звярталіся, нам кажуць, што мы не маем права ўдзельнічаць у тэсціраванні. Вельмі не хацелася б страчваць цэлы год. Ці можаце вы нечым дапамагчы, у парадку выключэння?

Ірына Канстанцінаўна.

— Для рэгістрацыі на цэнтралізаванае тэсціраванне быў прадугледжаны цэлы месяц — з 4 мая па 1 чэрвеня. Гэтак жа, як існуе, напрыклад, расклад руху цягнікоў, самалётаў, строга вызначаны і тэрміны рэгістрацыі, аб чым грамадскасць вельмі шырока інфармавалася. Калі чалавек спазніўся на цягнік, значыць, спазніўся. Як бы мы яму ні спачувалі, якія б уважлівыя прычыны ў яго ні былі, расклад руху пад асобнага пасажыра ніхто карэкціраваць не будзе.

Рэгістрацыя дакладна арганізавана не толькі па тэрмінах, але і тэхнічна. Сёлета паўсюдна выкарыстоўвалася аўтаматызаваная сістэма рэгістрацыі. Такім чынам, база даных удзельнікаў ужо сфарміравана, і ўмешвацца ў яе нельга. Камісія створана для таго, каб сачыць за захаваннем закон-

насці падчас уступнай кампаніі, і сама вымушана выконваць дакладна вызначаныя правілы.

— Прабачце, але гэтая сітуацыя абмяжоўвае нашы права на атрыманне вышэйшай адукацыі, што супярэчыць заканадаўству.

— Не трэба блытаць закон і парадак яго рэалізацыі. Законам прадугледжана права на атрыманне вышэйшай адукацыі, але для таго, каб рэалізаваць сваё права, вы павінны выканаць пэўныя дзеянні, у тым ліку своечасова зарэгістравацца на цэнтралізаванае тэсціраванне.

У мяне такое пытанне: я чула, што ў гэтым годзе ў ВНУ скарачаны бюджэтныя месцы. Наколькі істотна?

Людміла Міхайлаўна, Быхаў.

— Сёлета агульная колькасць бюджэтных месцаў захавалася амаль на ўзроўні мінулых гадоў, проста адбылося іх перамеркаванне. На асобных спецыяльнасцях колькасць бюджэтных месцаў сапраўды будзе меншай — напрыклад, на юрыдычных, эканамічных. З іншага боку, больш бюджэтных месцаў аддадзена на ІТ-спецыяльнасці, шэраг тэхнічных.

— Я хвалюся наконт сельскагаспадарчай акадэміі.

— На сельскагаспадарчых спецыяльнасцях скарачэння месцаў не будзе.

Скажыце, калі ласка, ці можна сёлета падаваць дакументы адначасова ў дзве ВНУ?

Ірына Мікалаеўна.

— Адначасова нельга, таму што ў прыёмную камісію вы павінны падаць арыгіналы дакументаў. Затое можна паслядоўна: не прайшлі па конкурсе ў адну ВНУ — можаце перападаць дакументы ў іншую. Сачыце за тэрмінамі прыёму.

Добры дзень! Які дакумент трэба прад'яўляць на цэнтралізаваным тэсціраванні? Ці абавязкова гэта павінен быць пашпарт? Справа ў тым, што мой пашпарт зараз знаходзіцца ў консульстве на афармленні візы.

Юлія.

— На жаль, ніякі іншы дакумент, акрамя пашпарта, вы прадаставіць не можаце. Толькі ў выпадку згубы пашпарта органам унутраных спраў выдаецца даведка спецыяльнага ўзору, якая яго замяняе. Але гэта не ваша сітуацыя. На візу пашпарт трэба было здаваць альбо да пачатку тэсціравання, альбо пасля яго заканчэння.

Добры дзень! Мой сын збіраўся ў гэтым годзе праходзіць цэнтралізаванае тэсціраванне, ён зарэгістраваўся на тры прадметы, але зараз трапіў у бальніцу. Я не ведаю, як доўга ён будзе лячыцца. Скажыце, калі ласка, як трапіць на тэсціраванне ў рэзервовы дзень і колькі тэстаў можна будзе здаць у гэты дзень?

Наталія Васільеўна.

— У рэзервовы дзень дазваляецца здаць толькі адзін экзамен, таму мы спадзяёмся, што ваш сын аказаўся ў бальніцы не на ўвесь перыяд тэсціравання. Рэзервовы дзень — гэта 4 ліпеня. Не забудзьцеся ўзяць у бальніцы даведку, дзе павінен быць указаны перыяд хваробы, — яе трэба прад'явіць пры рэгістрацыі. Жадаем здароўя вашаму сыну!

Анатоль Мікалаевіч, дзяржкамісія ведае, што ў інтэрнэце абітурыентам прапаноўваецца такая паслуга, як выдача платных медыцынскіх даведкаў на дні экзаменаў і цэнтралізаванага тэсціравання?

Ірына.

— Дзякуй, гэта цікавая інфармацыя для Камітэта дзяржаўнага кантролю.

Уступная кампанія праходзіць у вельмі спякотны перыяд. Скажыце, ці будзе падчас цэнтралізаванага тэсціравання наладжана медыцынскае суправаджэнне? Хацелася б прадугледзець развіццё сітуацыі для дзіцяці, якое цяжка пераносіць спякоту: калі ў ходзе тэсціравання ўзнікаюць нейкія праблемы са здароўем, ці падаўжаецца ў такім выпадку час на выкананне тэстаў?

Таццяна Анатольеўна.

— Што тычыцца медыцынскага суправаджэння, то яно абавязкова будзе арганізавана ва ўсіх пунктах тэсціравання. Урачы фіксуюць усе выпадкі, калі ўдзельнікам тэсціравання становіцца дрэнна, і такім абітурыентам дазваляецца пераздаць тэст у рэзервовы дзень.

Як дзяржкамісія адносіцца да ўвядзення дрэс-коду на цэнтралізаваным тэсціраванні? Часта можна бачыць маладых людзей у падраных шортах, у майках з чарапамі альбо ў пляжным адзенні...

Надзея.

— Пэўныя правілы тут павінны быць, але прымусіць моладзь апранацца ў нейкім адзіным стылі наўрад ці магчыма. Гэта пытанне ўнутранай культуры кожнага асобнага абітурыента. Трэба, каб адпаведную выхаваўчую работу праводзілі ў школах з выпускнікамі.

шыя навучальныя ўстановы займаюцца аптымізацыяй выдаткаў і рыхтуюць свае прапановы па фарміраванні кошту адукацыі. Адзін з самых важкіх складнікаў у затратах ВНУ — гэта заробатная плата прафесарска-выкладчыцкага складу, а яна мяняцца не будзе, адпаведна, на кошце адукацыі для студэнтаў не адаб'ецца. Зыходзячы з іншых выдаткаў ВНУ, кошт навучання можа вырасці ў межах 20%.

Сяргей Аляксандравіч Маскевіч.

У мяне такая сітуацыя. Я запісалася на тэсціраванне 10 мая, а 21 мая ўступіла ў шлюб і хачу змяніць прозвішча. Як мне зараз дзейнічаць: здаць пашпарт на абмен альбо ісці на цэнтралізаванае тэсціраванне са старым пашпартам?

Аксана Уладзіміраўна Майкова.

— Відавочна, што да пачатку цэнтралізаванага тэсціравання вы ўжо не паспееце змяніць пашпарт, таму рэкамендуем вам праходзіць тэсты па старым дакуменце, а пасля гэтага ўжо здаваць яго на абмен. Сертыфікаты вам будуць выдадзены па новым пашпарце, калі вы паспееце яго аформіць да моманту заканчэння прыёму дакументаў у ВНУ. А калі не, то сертыфікаты цэнтраліза-

Згодна з патрабаваннямі бяспекі, за працэсам падрыхтоўкі тэставых заданняў мы, як і Мікалай Сцяпанавіч Фяськоў, можам паназіраць толькі на маніторы.

Добры дзень. Мая дачка атрымала першую вышэйшую адукацыю на платнай аснове. Зараз збіраецца атрымаць другую. Ці можам мы на гэтыя мэты ўзяць у банку льготны крэдыт?

Зінаіда Васільеўна.

— Ільготным крэдытам можна скарыстацца адзін раз. Паколькі за першую вышэйшую адукацыю вы заплацілі ўласнымі сродкамі, то для атрымання другой можаце ўзяць крэдыт.

Скажыце, калі ласка, да чаго рыхтавацца бацькам тых абітурыентаў, якія плануюць паступаць на платную форму навучання — колькі вырасце аплата за адукацыю? І калі будуць абнародаваны новыя цэны? Спадзяюся, да моманту заключэння дагавораў на платнае навучанне?

Іна.

— У пачатку жніўня, у перыяд залічэння на платную форму навучання, адначасова ва ўсіх ВНУ будуць аб'яўлены цэны. Зараз вышэй-

ванага тэсціравання можна замяніць пазней, згодна з вашым новым прозвішчам. Жадаем сямейнага шчасця!

Ці праўда, што ў наступным годзе ў сувязі з апрацаваннем сістэмы электроннага залічэння будуць адменены ўсе льготы пры паступленні ў ВНУ?

Марына.

— Ільгот пры паступленні ў ВНУ ўвогуле не павінна быць. Галоўнае — веды і асэнсаваны выбар спецыяльнасці. А сацыяльная дапамога можа аказвацца пры неабходнасці пасля залічэння.

— А як жа пераможцы рэспубліканскіх, міжнародных алімпіяд, творчых конкурсаў, спартыўных спаборніцтваў?

— У адносінах да таленавітых маладых людзей трэба казаць не пра льготы, а пра асаблівы парадак залічэння. Яны павінны залічвацца без уступных іспытаў.

Запісала Іна НІКІЦЕНКА.
nikitsenka@nastgaz.by

Мікалай Сцяпанавіч Фяськоў назірае за правядзеннем тэсціравання ў рэжыме анлайн.

Першыя тэсты ўжо пройдзены!

На той момант, калі наша газета вярсталася, яшчэ не было дакладнай інфармацыі пра тое, як прайшло цэнтралізаванае тэсціраванне па рускай мове. А вось што тычыцца беларускай мовы, то можам паведаміць наступнае.

На тэсціраванне былі зарэгістраваны 53 168 чалавек, але 1156 (2,17%) у аўторак на іспыт не з’явіліся. У той жа час Мікалай Сцяпанавіч Фяськоў адзначае, што працэнт няявак на ЦТ з кожным годам памяншаецца. Быў час, калі на асобныя прадметы не прыходзілі да 10% абітурыентаў.

На жаль, для чатырох удзельнікаў тэсціравання ўступная кампанія завяршылася датэрмінова з-за выкарыстання мабільных тэлефонаў. І гэта пры тым, што ў пунктах правядзення тэсціравання абітурыентаў літаральна на кожным кроку папярэджваюць пра забарону выкарыстання любых мабільных сродкаў. А ў БНТУ на ўваходзе ў корпус раздаюць спецыяльныя пакеты для асабістых рэчаў, каб іх можна было здаць на захаванне.

Тыя абітурыенты, што не прынялі ўдзел у цэнтралізаваным тэсціраванні па ўважлівай прычыне, маюць магчымасць зрабіць гэта ў рэзервовы дзень. Для гэтага трэба ўзяць адпаведную даведку і зарэгістравацца з 27 па 30 чэрвеня ў адной з шасці ВНУ: Беларускім дзяржаўным універсітэце, Беларуска-Расійскім універсітэце, Брэсцкім дзяржаўным тэхнічным універсітэце, Віцебскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэце, Гомельскім дзяржаўным тэхнічным універсітэце імя П.В.Сухого або Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Янкі Купалы. Цэнтралізаванае тэсціраванне па ўсіх вучэбных прадметах пройдзе ў рэзервовы дзень 4 ліпеня ў БДУ.

Як паведаміў Мікалай Сцяпанавіч Фяськоў, Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў ужо прыступіў да апрацоўкі тэставых матэрыялаў. Верыфікацыя праходзіць у тры змены, аднамоментна ў гэтым працэсе задзейнічана больш як 100 чалавек.

Плануецца, што інфармацыя пра вынікі цэнтралізаванага тэсціравання будзе прадстаўлена ў наступныя дні:

Прадмет	Дата
Беларуская мова	27 чэрвеня
Руская мова	27 чэрвеня
Гісторыя Беларусі	28 чэрвеня
Матэматыка	29 чэрвеня

Прадмет	Дата
Грамадазнаўства	30 чэрвеня
Хімія	1 ліпеня
Сусветная гісторыя найноўшага часу	2 ліпеня
Фізіка	3 ліпеня
Біялогія	4 ліпеня
Замежная мова	5 ліпеня
Геаграфія	6 ліпеня
Рэзервовы дзень	8 ліпеня

Падобныя папярэджанні ёсць ва ўсіх пунктах тэсціравання.

Хаця па вопыце мінулых гадоў можна сказаць, што Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў заўсёды даваў вынікі раней, чым гэта планавалася першапачаткова.

Нагадаем, што сертыфікаты цэнтралізаванага тэсціравання выдаюцца толькі ў абмен на зарэгістраваны пропуск з адзнакай “Цэнтралізаванае тэсціраванне прайшоў(ла)” пры прад’яўленні дакумента, што сведчыць асобу, з якім абітурыент праходзіў цэнтралізаванае тэсціраванне і нумар якога будзе пазначаны ў сертыфікаце.

Галіна СІДАРОВІЧ.

Беларуска-Расійскі ўніверсітэт унікальны тым, што вядзе падрыхтоўку спецыялістаў і па беларускіх, і па расійскіх адукацыйных стандартах. Яго выпускнікі атрымліваюць дыпламы дзяржаўнага ўзору Рэспублікі Беларусь або Расійскай Федэрацыі. Сёлета ва ўніверсітэце будзе ажыццяўляцца набор на пятнаццаць спецыяльнасцей па беларускіх стандартах і на пяць напрамкаў падрыхтоўкі — па расійскіх.

Вышэйшая тэхнічная адукацыя – за 4 гады!

Беларуска-Расійскі ўніверсітэт.

Што да прыёму на вучобу па адукацыйных праграмах Расіі, то расійскія абітурыенты ўдзельнічаюць у конкурсе з вынікамі Адзінага дзяржаўнага экзамену (АДЭ), а беларускія абітурыенты маюць права паступаць сюды па выніках цэнтралізаванага тэсціравання. Адметна, што пры паступленні не ўлічваецца сярэдні бал атэстата і значэнне маюць толькі экзаменацыйныя адзнакі.

“Зразумела, што ў такіх умовах у расійскіх грамадзян ёсць пэўная перавага, бо вынікі АДЭ заўсёды некалькі вышэйшыя, чым ЦТ, — гаворыць адказны сакратар прыёмнай камісіі БРУ Аляксандр Іванавіч Кашпар. — Аднак ёсць сэнс у тым, каб за кошт расійскага бюджэту вучыліся найперш расійскія грамадзяне. Пры гэтым трэба адзначыць, што беларускія студэнты звычайна вытрымліваюць конкурс і маюць добрыя шансы паступіць на вучобу па расійскіх адукацыйных праграмах”.

Улічваючы тое, што з гэтага года Расія пераходзіць на двухузроўневую сістэму падрыхтоўкі кадраў, Беларуская-Расійскі ўніверсітэт сёлета будзе таксама ажыццяўляць набор на першы курс бакалаўрыята. Такім чынам, студэнты, якія пачнуць вучобу па расійскіх адукацыйных праграмах у гэтым годзе, атрымаюць вышэйшую інжынерную адукацыю за 4 гады.

Адметна, што пры паступленні на вучобу па расійскіх адукацыйных праграмах абітурыенты цяпер будуць выбіраць не спецыяльнасць, а напрамак і профіль падрыхтоўкі. Напрыклад, па беларускіх стандартах спецыяльнасць называецца “Аўтаматызаваныя сістэмы апрацоўкі інфармацыі”, а кваліфікацыя, якую атрымае спецыяліст, — “Інжынер па інфармацыйных тэхналогіях”. Па расійскіх стандартах напрамак падрыхтоўкі — “Інфарматыка і вылічальная тэхніка”, профіль падрыхтоўкі — “Аўтаматызаваныя сістэмы апрацоўкі інфармацыі і кіравання”. І трэба адзначыць, што праграмы падрыхтоўкі зараз істотна адрозніваюцца.

Дарэчы, абітурыентаў можа зацікавіць і той факт, што ў Беларуска-Расійскім універсітэце адкрыты ўнікальны профіль падрыхтоўкі па расійскіх стандартах “Электраабсталяванне аўтамабіляў і трактароў”. Падобнай спецыяльнасці няма ні ў адной ВНУ нашай краіны і нават у Агульнадзяржаўным класіфікатары Рэспублікі Беларусь.

Цікава, што большасць беларускіх абітурыентаў падаюць дакументы на вучобу за кошт расійскага бюджэту менавіта тады, калі яўна не праходзяць на конкурс за кошт беларускага бюджэту. Нягледзячы на тое, што ва ўні-

версітэце адбыўся ўжо чацвёрты выпуск спецыялістаў па расійскіх адукацыйных стандартах, вельмі цяжка пераадолець людскі недавер.

Многія апасаюцца, што іх накіруюць працаваць у Расію, у Сібір. Хаця, як сцвярджае Аляксандр Кашпар, пераважная большасць выпускнікоў універсітэта незалежна ад дыплама накіроўваюцца на працу на прадпрыемствы Магілёўшчыны. Некаторыя апасаюцца, што, маючы расійскі дыплом, будуць мець праблемы з працаўладкаваннем у Беларусі. Але імя Беларуска-Расійскага ўніверсітэта добра вядома ў нашай краіне, і тут хваляюцца сапраўды няма чаго. Тым не менш беларускія абітурыенты традыцыйна аддаюць перавагу беларускім праграмам, і таму цікава будзе паглядзець, ці прывабіць масава абітурыентаў чатырохгадовы бакалаўрыят.

Для таго каб прыняць на вучобу лепшых абітурыентаў, у Беларуска-Расійскім універсітэце конкурс на дзённую форму навучання па беларускіх адукацыйных стандартах праводзіцца па факультэтах, а па расійскіх стандартах конкурс ажыццяўляецца па групам напрамкаў — тэхнічнай і эканамічнай.

Калі меркаваць па мінулагодніх праходных балах, то самымі запатрабаванымі спецыяльнасцямі сярод абітурыентаў з’яўляюцца эканамічныя спецыяльнасці, а таксама тэхнічныя, звязаныя з інфармацыйнымі тэхналогіямі. Што да актуальнай зараз спецыяльнасці “Прамысловыя і грамадзянскае будаўніцтва”, то Аляксандр Іванавіч Кашпар успамінае час, калі яна ўвогуле не карысталася попытам і конкурс туды быў мінімальны. Абітурыенты звярнулі ўвагу на гэтую спецыяльнасць толькі ў апошнія гады, і цікавасць да яе няўхільна расце.

Сёлета колькасць бюджэтных месцаў у Беларуска-Расійскім універсітэце захалялася на ўзроўні мінулага года — 520, але адбыліся змены ў іх размеркаванні. Так, некалькі скарачаны набор на эканамічныя спецыяльнасці завочнай формы навучання. А паколькі ў мінулыя гады конкурс на ўсе тэхнічныя спецыяльнасці завочнай формы перавышаў 2 чалавекі на месца, то было прынята рашэнне павялічыць колькасць бюджэтных месцаў менавіта для тэхнароў.

Адметна, што Беларуская-Расійскі ўніверсітэт усім студэнтам дзённай формы навучання прадастаўляе інтэрнат. І гэта адна з многіх прычын, па якіх сюды едуць абітурыенты з іншых рэгіёнаў.

Галіна СІДАРОВІЧ.
sidarovich@nastgaz.by

Узяць лепшае з адукацыйных сістэм дзвюх краін

прапаноўвае Беларуска-Расійскі ўніверсітэт

З гэтага года ўсе расійскія ВНУ пераходзяць на двухузроўневую сістэму вышэйшай прафесійнай адукацыі, якая будзе ўключаць бакалаўрыят і магістратуру. І паколькі Беларуска-Расійскі ўніверсітэт з’яўляецца падведамаснай ВНУ ў тым ліку і Міністэрства адукацыі і навукі Расійскай Федэрацыі, то ён таксама пачынае пераход да двухузроўневай сістэмы. Студэнты, якія сёлета паступяць сюды на вучобу па расійскіх адукацыйных праграмах, змогуць атрымаць вышэйшую адукацыю бакалаўра за 4 гады, і на яе аснове магістарскую адукацыю — за 2 гады. Пасля завяршэння кожнай ступені выпускнікам будуць выдавацца дыпламы дзяржаўнага ўзору.

— Скажыце, Наталля Уладзіміраўна, як ва ўніверсітэце ідзе падрыхтоўка да пераходу на двухузроўневую сістэму? Паспееце да верасня?

— Сёння ўніверсітэт ужо практычна гатовы да пераходу на новыя адукацыйныя стандарты так званага трэцяга пакалення. Завяршаецца фарміраванне пакета адпаведных дакументаў, якія з’яўляюцца абсалютна ўнікальнымі для нашай краіны. Так, Кодэкс аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь падразумявае ўвядзенне некаторых дакументаў падобнага тыпу, але, паколькі ён уступае ў дзеянне толькі з 1 верасня, работа ў гэтым напрамку ў айчынных ВНУ яшчэ не пачыналася.

Зразумела, што быць першымі няпроста. Але, улічваючы, што ў Беларуска-Расійскага ўніверсітэта ёсць добрыя сувязі з найбуйнейшымі ВНУ Масквы і Санкт-Пецярбурга, якія з’яўляюцца галаўнымі для вучэбна-метадычных аб’яднанняў па напрамках падрыхтоўкі, мы з гэтай работай спраўляемся. І ў многім, дзякуючы перспектывам пераходу ўсёй беларускай сістэмы вышэйшай адукацыі на еўрапейскія стандарты, цяперашні рух Беларуска-Расійскага ўніверсітэта ў гэтым напрамку ажыццяўляецца з вялікай зацікаўленасцю.

Зараз мы завяршаем падрыхтоўку дакументаў для пераходу на бакалаўрыят і хутка прыступім да афармлення дакументаў і атрымання ліцэнзій для магістарскай падрыхтоўкі студэнтаў, якія вучацца па расійскіх адукацыйных праграмах. Хаця трэба сказаць, што ўжо зараз выпускнікі БРУ маюць магчымасць прадоўжыць эканамічную адукацыю ў магістратуры нацыянальнага даследчага ўніверсітэта Вышэйшай школы эканомікі (Масква), з якім у нас заключаны дагавор аб супрацоўніцтве.

Такім чынам, Беларуска-Расійскі ўніверсітэт стаў першай і пакуль адзінай айчыннай ВНУ, дзе ўкараняецца двухузроўневая сістэма вышэйшай прафесійнай адукацыі ў еўрапейскім варыянце. І паколькі беларуская вышэйшая школа ў перспектыве ставіць мэтай уступленне ў Балонскі працэс, цікаваць да работы Беларуска-Расійскага ўніверсітэта велізарная. Пра тое, што пакладзена ў аснову бакалаўрскай адукацыі і як падрыхтаваць інжынера за 4 гады, мы гутарым з прарэктарам па вучэбнай рабоце і міжнародным супрацоўніцтве Наталляй Уладзіміраўнай Скок.

ную: пры складанні вучэбных планаў мы мусілі адмовіцца ад вялікай колькасці лекцыйных гадзін і перанесці іх у бок практычных і лабараторных заняткаў.

Акрамя таго, адбыліся змены ў пераліку абавязковых дысцыплін прыродазнаўча-навуковага і сацыяльна-гуманітарнага цыкла. Так, у апошнім застаюцца толькі тры прадметы: айчынная гісторыя, філасофія і эканоміка. Тое ж адбылося і ў змесце прыродазнаўча-навуковых дысцыплін, дзе былі карпатліва выбраны тыя неабходныя прадметы, без якіх немагчыма фарміраванне спецыяліста з вышэйшай адукацыяй.

— **Вы не баіцеся, што некаторыя работадаўцы могуць аднесці бакалаўрыят да сярэдняй спецыяльнай адукацыі?**

— Мы выдатна разумеем, што адной з нашых ідэалагічных мсій з’яўляецца падрыхтоўка такіх спецыялістаў, якія б не выклікалі ў работадаўцаў ніякіх сумненняў у сваёй кампетэнтнасці. І ў гэтым сэнсе ўніверсітэт бярэ на сябе вельмі вялікую адказнасць. Таму з кожнай дысцыпліны мы выдзелілі тыя прафесійныя і агульнагуманітарныя кампетэнцыі, якімі павінны авалодаць студэнты ў працэсе навучання.

Кампетэнтнасць — гэта галоўнае, што мы павінны даць нашым выпускнікам, каб абараніць іх ад умоўнага недаверу работадаўцаў і стварыць магчымасці для далейшага развіцця бакалаўрыята як у нашым ўніверсітэце па расійскіх стандартах, так і ў краіне ў цэлым.

— **Як вы плануеце: які працэнт выпускнікоў бакалаўрыята ў будучыні зможа разлічваць на магістратуру?**

— Пры двухузроўневай сістэме падрыхтоўкі кадраў магістратура будзе двухгадовай. Як і зараз, яна разлічана на тых выпускнікоў, што валодаюць найбольш высокім узроўнем кампетэнцый і прафесійных ведаў і навыкаў. Несумненна, яна застанеца базай для правядзення навукова-даследчай работы і своеасаблівым мастом для паступлення ў аспірантуру.

Сёння мы не можам дакладна вызначыць запатрабаванасць магістратуры сярод выпускнікоў бакалаўрыята, бо толькі распачынаем двухузроўневую падрыхтоўку кадраў. Але, як паказвае вопыт расійскіх ВНУ, прыкладна палова студэнтаў, што заканчваюць бакалаўрыят, выказваюць жаданне прадоўжыць вучобу ў магістратуры.

У нашым выпадку ўсё будзе залежаць ад кантрольных лічбаў прыёму, якія зацвярджае Міністэрства адукацыі і навукі Расійскай Федэрацыі. Напрыклад, зараз мы назіраем, што ў Расіі значна мяняецца профільнасць падрыхтоўкі спецыялістаў: робіцца ўсё большы акцэнт на тыя тэхнічныя спецыяльнасці і спецыяльнасці прыродазнаўча-навуковага профілю, якія непасрэдна могуць быць запатрабаваны рэальным сектарам эканомікі. Вось чаму сёлета амаль на трэць скарацілася колькасць месцаў, якія Міністэрства адукацыі і навукі РФ выдзеліла расійскім ВНУ, у галіне падрыхтоўкі спецыялістаў гуманітарнага, педагагічнага і эканоміка-кіраўнічага профілю.

І тое, як будуць разгортвацца падзеі ў бліжэйшы час, у многім будзе залежаць ад агульных тэндэнцый, звязаных з запатрабаванасцю спецыялістаў таго ці іншага профілю на рынку працы.

— **Як вы думаеце, у сувязі з новай прапановай вашай ВНУ жадаючых паступаць і вучыцца па расійскіх адукацыйных праграмах стане больш, чым у папярэднія гады, ці менш?**

— Хачу сказаць, што навучанне па расійскіх адукацыйных праграмах мае цэлы шэраг пераваг. Па-першае, гэта магчымасць атрымаць дыплом аб вышэйшай адукацыі за 4 гады. Па-другое, гэта фіксаваная стаўка аплаты за навучанне (у беларускіх рублях), якая не мяняецца на працягу ўсяго тэрміну навучання. (Гэта тычыцца

Н.У.Скок

толькі спецыяльнасці “Камерцыя”, дзе навучанне платнае; падрыхтоўка студэнтаў на тэхнічных спецыяльнасцях будзе весціся толькі за кошт бюджэту.)

Адметна, што падрыхтоўку па расійскіх адукацыйных праграмах у нас ажыццяўляюць самыя лепшыя выкладчыкі. Вядома, гэта робіцца не на шкоду іншым студэнтам, проста патрабаванні расійскага боку з’яўляюцца некалькі вышэйшымі, чым беларускія: і паказчык колькасці выкладчыкаў з навуковымі ступенямі і званнямі мы вымушаны строга вытрымліваць.

З мэтай аптымізацыі работы са студэнтамі, якія вучацца па расійскіх адукацыйных праграмах, у гэтым навучальным годзе ва ўніверсітэце быў створаны новы інжынерна-эканамічны факультэт. Мы бачым, што гэтая ідэя ўжо прыносіць свой плён: нам стала значна прасцей арганізоўваць усю вучэбна-метадычную, навукова-даследчую, выхаваўчую, культурна-інфармацыйную работу з расійскімі студэнтамі.

Вельмі важна, што ўсе нашы студэнты забяспечваюцца месцамі ў інтэрнаце, і я спадзяюся, такая прэферэнцыя для студэнтаў Беларуска-Расійскага ўніверсітэта захавецца і ў будучыні.

— **Скажыце, Наталля Уладзіміраўна, працуючы па расійскіх адукацыйных праграмах, якія лепшыя ідэі вы хацелі б перанесці ў “беларускую частку”?**

— Сапраўды, нягледзячы на блізкасць нашых народаў, сістэмы адукацыі абедзвюх краін уяўляюць сабой унікальныя сацыяльныя з’явы. Я б не стала параўноўваць іх і гаварыць, што нейкая сістэма лепшая або горшая, яны, як сазлучаныя сасуды, і ў Беларуска-Расійскім ўніверсітэце ёсць унікальная магчымасць непасрэдна працаваць з рознымі сістэмамі адукацыі.

Трэба адзначыць, што мы ўпершыню менавіта на расійскіх стандартах пачалі прымяняць модульна-рэытынгавую сістэму ацэнкі ведаў студэнтаў, а ўжо потым перанеслі яе на студэнтаў, якія вучацца па беларускіх адукацыйных праграмах. І хоць я не магу сказаць, што яна выклікае адназначную аднадушнасць у выкладчыцкім і студэнцкім асяроддзі, тым не менш сістэма функцыянуе і з’яўляецца дзейным інструментам у руках выкладчыкаў для забеспячэння штотыднёвага кантролю за вучэбнай дзейнасцю студэнтаў. Яе перавага ў тым, што яна празрыстая і зразумелая, бо кожны студэнт ведае, колькі балаў ён набраў да канца семестра і на якую адзнаку ён можа разлічваць.

Мы вельмі шмат гаворым пра змены ў падыходах да працэдуры кантролю ведаў студэнтаў, і ў тым ліку пра ўвядзенне тэставай сістэмы. І тут вельмі паказальным падаецца той факт, што студэнты, якія вучацца па расійскіх адукацыйных праграмах, два разы на год удзельнічаюць у так званым федэральным інтэрнэт-экзамене. Гэта значыць, што ў рэжыме анлайн яны здаюць іспыты, якія павінны забяспечыць кантроль іх ведаў. Вынікі тэсціравання аналізуюцца ва ўсерасійскім цэнтры, які размешчаны ў горадзе Ёшкар-Але, і яны дапамагаюць выкладчыкам звярнуць увагу на тыя ці іншыя праблемы ў засваенні пэўных дысцыплін. Вельмі важна і тое, што выкладчыкі атрымліваюць стымул для распрацоўкі падобных сістэм кантролю ведаў па сваіх дысцыплінах у беларускіх групах.

Акрамя таго, хачу сказаць, што мы вельмі актыўна праводзім відэаканферэнцыі з расійскімі партнёрамі па розных пытаннях вучэбна-метадычнага характару, навукова-даследчай работы, выхаваўчых мерапрыемстваў. Гэта дапамагае нам пераймаць найбольш эфектыўныя формы работы і плённа выкарыстоўваць іх у рабоце са студэнтамі, якія займаюцца як па расійскіх, так і па беларускіх вучэбных праграмах.

— **Дзякуй, Наталля Уладзіміраўна, за інтэрв’ю. Плэну вам у вашых пачынаннях!**

Гутарыла Галіна СІДАРОВІЧ.
sidarovich@nastgaz.by

Дастаўку тэставых матэрыялаў у пункты тэсціравання і назад у РІКВ ажыццяўляе дзяржаўная фельд’егерская служба.

— **Натуральна, чатырохгадовая вышэйшая тэхнічная адукацыя будзе адрознівацца ад пяцігадовай не толькі па форме, але і па змесце. Ад чаго вы мусілі адмовіцца пры пераходзе на чатырохгадовы бакалаўрыят?**

— Зразумела, усе вучэбныя планы былі істотна перапрацаваны. Адукацыя, якая зараз фарміруецца і з’яўляецца мэтай Міністэрства адукацыі і навукі Расійскай Федэрацыі, мае на ўвазе перш за ўсё практыкаарыентаванае навучанне. Нам варта прызнаць, што сёння і ў Расіі, і ў Беларусі спецыялісты ў большай ступені ведаюць тэарэтычныя асновы сваіх дысцыплін, чым могуць прымяняць веды на практыцы. Таму бакалаўрыят мае на мэце перанос шэрагу дысцыплін з тэарэтыка-пазнавальнай галіны ў эмпірычна-прыклад-

22 июня в стране пройдёт централизованное тестирование по химии. В этом году в нём намерены принять участие 15 576 абитуриентов — это почти на 2 тысячи меньше, чем в прошлом году. Тогда средний тестовый балл составил 32,71.

Ниже мы приводим образцы решения заданий, результат выполнения которых не превысил 40%. Здесь же даём методические рекомендации по их выполнению, основные понятия и законы, которые необходимо знать и уметь применять. Возможно, наша подсказка поможет абитуриентам заработать несколько дополнительных баллов...

1. Масса (кг) атома ^{63}Cu равна:
1) $63 \cdot 10^{-2}$; 2) $26,35 \cdot 10^{-23}$; 3) $10,46 \cdot 10^{-26}$;
4) $3,80 \cdot 10^{-26}$.

Ответ: 3.

Комментарий

Правильный вариант ответа выбрали только 36,53% участников ЦТ, вариант 1 — 39,65%, вариант 2 — 15,46%, вариант 4 — 8,36%. Такие результаты свидетельствуют о том, что у абитуриентов недостаточно сформированы понятия о различии между относительной атомной массой (A_r) и средней массой атома химического элемента.

Для нахождения массы атома нужно определить количество (моль) атомов меди по формуле,

$$n = \frac{N(^{63}\text{Cu})}{N_A} = \frac{1}{6,02 \cdot 10^{23}} = 1,66 \cdot 10^{-24} \text{ (моль)},$$

а затем массу атома меди
 $m(^{63}\text{Cu}) = n(^{63}\text{Cu}) \cdot M(^{63}\text{Cu})$;

$m_a(^{63}\text{Cu}) = 1,66 \cdot 10^{-24} \cdot 63 = 104,58 \cdot 10^{-24} \text{ (г)}$
или $10,46 \cdot 10^{-26} \text{ (кг)}$.

2. Укажите объём (дм³, н.у.), который занимают $2,4 \cdot 10^{24}$ молекул фтора:

1) 4,0; 2) 9,6; 3) 38,0; 4) 89,3.

Ответ: 4.

Комментарий

Большинство участников тестирования (почти 60%) не смогли установить связь между химическим количеством вещества n , числом молекул N и объёмом вещества V . Достаточно было знать, что

$$V = n \cdot V_m = \frac{N}{N_A} V_m,$$

и задание решено: $V = \frac{2,4 \cdot 10^{24}}{6,02 \cdot 10^{23}} \cdot 22,4 = 89,3 \text{ (дм}^3\text{)}$.

3. Для вытеснения меди из водного раствора её соли НЕ используют:

а) калий; б) серебро; в) железо; г) никель.

1) а, в; 2) а, б; 3) б, в; 4) в, г.

Ответ: 2.

Комментарий

Больше, чем 50%, тестируемых выбрали варианты ответа 3 и 4 (серебро, железо; железо, никель), ещё 18,27% — вариант 1 (калий, железо). Это свидетельствует о формальном усвоении темы “Свойства металлов”: железо и никель в ряду активности расположены левее водорода, поэтому могут использоваться для вытеснения меди из раствора её соли. Несмотря на то, что калий в ряду активности расположен также левее водорода и он активнее меди, его нельзя использовать для вытеснения металлов из растворов солей вследствие взаимодействия воды со щелочными металлами с образованием гидроксида и водорода. Поэтому верный ответ: калий и серебро НЕ используют для вытеснения меди из раствора соли.

4. При температуре 40°C растворимость вещества составляет 68,9 г на 100 г воды, а при температуре 0°C — 46,2 г на 100 г воды. Укажите название вещества:

1) аммиак; 2) фторид серебра(I); 3) хлорид серебра(I); 4) метанол.

Ответ: 2.

Комментарий

Можно утверждать, что абитуриентами не усвоена тема “Растворение как физико-химический процесс. Факторы, влияющие на растворимость веществ”, т.е. выполнили задание только 24,8% участников. Метки между вариантами ответа остальных участников распределились следующим образом: 1 — 28,5%, 3 — 26,21%, 4 — 20,59%.

Поможет лишь сознательное применение

Нерастворимое в воде вещество AgCl в качестве ответа выбрали 26% абитуриентов, хотя в задании указано, что растворимость вещества при температуре 0°C больше 40 г на 100 г воды.

Для ответа на вопрос необходимо было выбрать вещества, хорошо растворимые в воде, так как, по условию задания, растворимость неизвестного вещества больше 1 г на 100 г воды. Поэтому ответ хлорид серебра будет неверным. Затем, зная, что низшие спирты смешиваются с водой в любых соотношениях, исключаем ответ 4 и, наконец, учитывая, что аммиак — газ, растворимость которого с уменьшением температуры увеличивается, что противоречит условию задачи, получаем верный ответ: **фторид серебра**.

5. Укажите схему превращения, которое можно осуществить действием воды на исходное вещество:

- 1) $\text{C}_2\text{H}_4 \rightarrow \text{C}_2\text{H}_2$;
- 2) $\text{CaO} \rightarrow \text{CaCO}_3$;
- 3) $\text{K}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{KOH}$;
- 4) $\text{K} \rightarrow \text{KOH}$.

Ответ: 4.

Комментарий

Почти 25% участников тестирования выбрали вариант ответа 3, полагая, что щёлочь можно получить при действии воды на сульфат калия; 20% — варианты 1 и 2 (около 10% на каждый ответ), хотя о карбонат-ионах в исходных веществах речи не идёт (2) и ацетилен можно получить только дегидрированием этилена (1). Такие ответы можно объяснить формальным усвоением тем “Свойства классов органических и неорганических соединений” и “Химические свойства воды”.

6. При действии окислителя может быть осуществлено превращение, схема которого:

- 1) $\text{NO}_2^- \rightarrow \text{NO}_3^-$;
- 2) $\text{SO}_4^{2-} \rightarrow \text{SO}_3^{2-}$;
- 3) $\text{CO}_2 \rightarrow \text{CO}$;
- 4) $\text{N}_2 \rightarrow \text{NH}_3$.

Ответ: 1.

Комментарий

Почти 70% тестируемых не умеют на практике использовать основные положения теории окислительно-восстановительных реакций (ОВР), выбирать процессы окисления-восстановления и находить в соединениях атомы окислителя или восстановителя.

В предложенном задании необходимо было выбрать процесс окисления, т.е. процесс, в котором атомы какого-либо элемента отдают электроны (повышают степень окисления).

7. Укажите верное утверждение для металла, образующего соединение состава Me_2O , в котором массовая доля металла равна 0,47:

1) при взаимодействии с кислородом основным продуктом является пероксид;

2) самый тяжёлый из металлов своей группы;

3) находится в IV-группе периодической системы;

4) его гидроксид разлагается при нагревании.

Ответ: 4.

Комментарий

Чтобы правильно выбрать верное утверждение, необходимо было вначале вычислить относительную атомную массу металла, используя формулу

$$w(\text{Me}) = \frac{A_r(\text{Me}) \cdot n}{M_r \text{ вещества}},$$

а затем выбрать свой-

ства этого металла. Только 34% тестируемых правильно определили металл и знали его основные характеристики.

Уваход у пункт тэсціравання магчымы толькі з пропускам і пашпартам.

формулы невозможно основных химических законов и понятий

При подготовке к ЦТ необходимо больше внимания уделить изучению тем “Нахождение массовой доли элемента в веществе” и “Общие свойства металлов”.

8. С раствором хлороводорода в воде взаимодействуют все вещества, формулы которых указаны в ряду:
1) NaHCO_3 , $\text{Mg}(\text{OH})_2$, Fe ;
2) FeO , NaNO_3 , $\text{Zn}(\text{OH})_2$;
3) MgO , KBr , NaOH ;
4) Hg , HgO , NaNO_3 .
Ответ: 1.

Комментарий
Это задание по теме “Галогены. Соединения галогенов. Химические свойства кислот”. Участники тестирования (62%) считают, что с раствором хлороводорода будет реагировать нитрат натрия и бромид калия (хотя они являются солями, образованными сильными кислотами, и в результате реакции не образуется осадок, газ или малодиссоциирующее вещество). А еще 8% абитуриентов добавляют в этот список ртуть, которая в ряду активности находится правее водорода, хотя известно, что раствор хлороводорода (соляная кислота) будет реагировать с солями более слабых по сравнению с HCl кислот, основаниями и металлами, стоящими в ряду активности левее водорода, а также с солями сильных кислот в случае выпадения осадка.

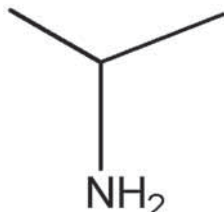
9. Алюминий реагирует с каждым из веществ, формулы которых представлены в рядах (растворимые в воде электролиты взяты в виде растворов; реакцию алюминия с водой не учитывать):
а) NaCl , HNO_3 ; б) O_2 , H_2SO_4 ; в) Br_2 , NaOH ;
г) ZnO , NaCl .
1) а, б; 2) а, б, г; 3) б, в; 4) в, г.
Ответ: 3.

Комментарий
Ответы участников тестирования распределились следующим образом: 22,5% выбрали вариант 1, 29,3% — 2, 11,2% тестируемых знают, что алюминий проявляет амфотерные свойства и реагирует со щелочами, но ошибаются в выборе его взаимодействия с хлоридом натрия. Правильно указали ответ 37% абитуриентов.
Следовательно, при подготовке к ЦТ необходимо повторить тему “Химические свойства алюминия”.

С заданиями I и II уровня сложности части А по органической химии справились от 42 до 67% участников тестирования, а с заданиями III уровня сложности — 32%. Эти задания включали вопросы по темам: “Амины. Аминокислоты”, “Понятие о высокомолекулярных соединениях”, “Идентификация органических веществ”. Результат выполнения — 32%.

Рассмотрим задания по органической химии, вызвавшие особые затруднения у абитуриентов при их выполнении.

10. Укажите правильные утверждения: амин, структурная формула которого

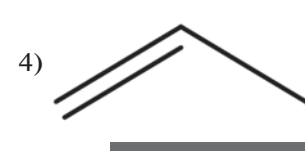
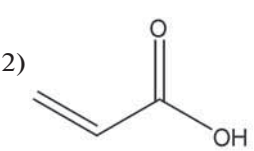

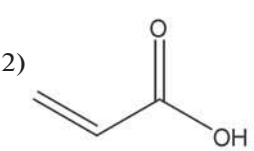
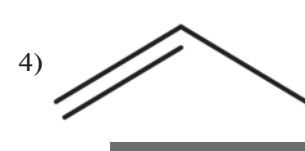
а) является вторичным;
б) является первичным;
в) при полном сгорании образует в качестве основного продукта оксид азота (IV);
г) может быть получен действием щёлочи на гидросульфат изопропиламмония $(\text{CH}_3)_2\text{CHNH}_3\text{HSO}_4$.
1) а, г; 2) б, в; 3) б, г; 4) а, в.
Ответ: 3.

Комментарий
Это задание по теме “Строение и химические свойства аминов”. Ответы на вопросы, касающиеся строения аминов, распределились примерно одинаково: 50% абитуриентов правильно ответили, что амин является первичным, 50% — вторичным; 25% при этом считают, что при полном сгорании амина образуется не азот, а оксид азота

(IV), и примерно такое же количество участников тестирования не считают возможным получение амина действием щёлочи на соответствующую соль. Правильный ответ выбрали только 27,6% тестируемых.

11. НЕ может являться мономером в реакции полимеризации вещество, формула которого:
1) $\text{C}_2\text{H}_3 - \text{O} - \text{CH}_3$ 3) $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$

2)   4)

Ответ: 3.

Комментарий
Более 60% тестируемых не знают свойств непредельных органических соединений и спиртов. Насыщенные одноатомные спирты НЕ вступают в реакции полимеризации, а непредельные (ненасыщенные) органические соединения могут полимеризоваться.

Задания части В имели практико-ориентированный характер, содержали вопросы взаимосвязи органических и неорганических веществ, расчётные задачи на основе химических формул и уравнений химических реакций с применением основных законов химии. Общий результат выполнения составил 9,94%.
Проанализируем выполнение некоторых заданий.

12. Определите объём (дм³, н.у.) этена, который потребуется для получения полиэтилена массой 42,0 г, если выход продукта реакции равен 80%.
Ответ: 42.

Комментарий
Тестируемые не умеют проводить вычисления по уравнению химических реакций, а также находить практический выход продукта реакции. Не было попытки выполнить это задание у 24,9% участников, и только 16,99% абитуриентов правильно определили объём исходного вещества.

Прежде чем приступить к работе над предложенными вариантами тестовых заданий, советуем внимательно изучить теоретический материал по общей, неорганической и органической химии, используя школьные учебные пособия, а также пособия, которые выпускаются по материалам РИКЗ, и постараться выполнить некоторые рекомендации.

- Не запоминайте механически фактический описательный материал, т.е. невозможно запомнить все без исключения химические реакции и формулы. Необходимо сознательное усвоение основных понятий и законов химии, свойств классов органических и неорганических соединений, понимание зависимости свойств от строения вещества.
- Систематизируйте свои знания. При системном подходе, например, усвоив классификацию и свойства неорганических и органических веществ и классификацию химических реакций, можно легко написать уравнение реакции по аналогии с уже известными.
- Развивайте химическое мышление. Учитесь не только характеризовать свойства конкретного соединения, но и сравнивать, проводить анализ и прогнозировать изменение этих свойств по группам родственных соединений.
- Усвойте алгоритм решения типовых расчётных задач — тогда решение комбинированных задач не будет вызывать особую сложность.
- Будьте предельно внимательны и собранны при выполнении тестовых заданий. Это важнейшая составляющая успеха.

13. Имеются водные растворы с одинаковыми массовыми долями растворённых веществ. Установите соответствие между формулой растворённого вещества и pH раствора (сильные электролиты диссоциируют полностью).

Формула	pH
А) HCl	1) 1,0
Б) NH_3	2) 1,3
В) HBr	3) 1,5
Г) HI	4) 11,2

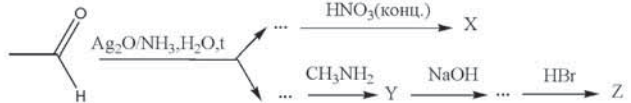
Ответ: А1Б4В2Г3.

Комментарий
Большинство участников тестирования не учли, что даны одинаковые массовые доли веществ, и не смогли проанализировать зависимость между молярной концентрацией раствора и pH этого раствора.

У дзяцей — тэст, а бацькам — хваляванні.

14. Определите сумму молярных масс (г/моль) азотсодержащих органических веществ Y (соль) и Z, а также серебросодержащего неорганического вещества X:

Ответ: 291.
Комментарий
Правильно выполнили цепочку превращений только 412 (2,4%) абитуриентов. Данное задание не решали 32,8% участников тестирования. Цепочка превращений составлена таким образом, чтобы проверить усвоение элементов содержания по таким темам органической химии, как “Свойства альдегидов — качественная реакция на альдегидную группу”, “Свойства карбоновых кислот” и “Свойства аминов”.

Следует отметить, что, как и в 2009 году, у тестируемых вызвали трудности расчётные задачи III уровня сложности в части В, методика решения которых приводится в учебном пособии: Химия 11. Минск: Народная асвета, 2008. § 48. По-прежнему плохо усвоены такие понятия, как растворы, растворимость веществ, окислительно-восстановительные реакции, процессы окисления, восстановления, свойства классов неорганических веществ.
Кроме того, есть значительные различия в выполнении заданий практико-ориентированного характера. Например, на вопрос по применению уксусной кислоты в быту правильно ответили 95,16%, а на вопрос по применению её как сырья для получения искусственных волокон на основе целлюлозы — 31,18%.

Участники ЦТ плохо справились с заданиями на установление генетической связи между различными классами органических веществ. В отличие от аналогичных заданий по неорганической химии (выполнение 14,89%), задания по органической химии выполнили только 2,4% участников тестирования.

Чаму варта звярнуць увагу на бліжэйшы ўніверсітэт

Ёсць меркаванне, што ў гэтым годзе ў сувязі з агульным падаражаннем жыцця многія абітурыенты з рэгіёнаў адмовяцца ад намераў штурмаваць сталічныя ўніверсітэты і звернуць сваю ўвагу на ВНУ, што знаходзяцца бліжэй да бацькоўскага дому. Сапраўды, навучанне ў Мінску мае шэраг прынцыповых недахопаў: дарагое жыллё, звычайна больш высокі кошт адукацыі, адсутнасць падтрымкі родных і блізкіх. Ведаючы гэта, рэгіянальныя ўніверсітэты прымаюць нямала захадаў для прыцягнення мясцовых абітурыентаў. Адна з правільных стратэгий у гэтым плане — адкрыццё новых сучасных спецыяльнасцей, якія дазваляць моладзі не толькі атрымаць адукацыю ў сваім рэгіёне, але і ў перспектыве працаваць на малой радзіме. Сёння мы расказваем абітурыентам аб новых спецыяльнасцях і напрамках падрыхтоўкі ў вышэйшых навучальных установах Брэсцкай вобласці.

БарДУ пачынае рыхтаваць аграномаў і зоаінжынераў

Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт — маладая ВНУ, якая дынамічна развіваецца. У гэтым годзе тут на інжынерным факультэце пачнецца падрыхтоўка кадраў па спецыяльнасцях “Аграномія” і “Заатэхнія”. Новыя спецыяльнасці разлічаны на выпускнікоў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, якія змогуць атрымаць іх у скарачаныя тэрміны. Напрыклад, на аграномаў змогуць паступіць абітурыенты, якія атрымалі ў ССНУ спецыяльнасці “Аграномія”, “Плодаагародніаводства”, “Аграхімія, насенняводства і ахова раслін”, а на “Заатэхнію” — заатэхнікі з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй.

Як падкрэслівае адказны сакратар прыёмнай камісіі БарДУ Людміла Аляксандраўна Клімашэўская, адкрыццё новых спецыяльнасцей звязана з развіццём рэгіёна. Навучанне аграномаў і зоаінжынераў будзе ажыццяўляцца на базе Ляхавіцкага дзяржаўнага аграрнага каледжа, які з’яўляецца структурным падраздзяленнем Баранавіцкага дзяржаўнага ўніверсітэта. Атрымаць адукацыю ў скарачаныя тэрміны (як на дзённым аддзяленні, так і завочна) змогуць таксама выпускнікі Пружанскага, Навагрудскага аграрных каледжаў.

Інжынерны факультэт БарДУ ўжо мае вопыт падрыхтоўкі кадраў для аграрнай сферы — нейкі час назад тут была адкрыта спецыяльнасць “Тэхнічнае забеспячэнне працэсаў сельскагаспадарчай вытворчасці”, у межах якой рыхтуюцца інжынеры па эксплуатацыі сельскагаспадарчай тэхнікі.

Акрамя таго, сёлета педагагічны факультэт Баранавіцкага дзяржаўнага ўніверсітэта ўпершыню пачне набор на спецыяльнасць “Геаэкалогія” са спецыялізацыяй “Ахова прыроды і рацыянальнае выкарыстанне прыродных рэсурсаў”. Яе выпускнікі атрымаюць кваліфікацыю “Географ-экалаг. Выкладчык”. На гэтым жа факультэце будзе весціся набор на спецыяльнасць “Практычная псіхалогія”. А на факультэце замежных моў пачнуць рыхтаваць выкладчыкаў па спецыяльнасці “Замежная мова (нямецкая). Інфарматыка”.

Яшчэ адна навіна датычыцца выпускнікоў ІТ-спецыяльнасцей сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў: на спецыяльнасць “Інфармацыйныя сістэмы і тэхналогіі” інжынернага факультэта БарДУ з гэтага года яны могуць паступаць на скарачанае навучанне.

БДТУ забяспечыць будаўнікамі аграгарадкі

Адказны сакратар прыёмнай камісіі Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта Надзея Рыгораўна Надзеіна таксама зазначыла, што новыя напрамкі падрыхтоўкі ў ВНУ адкрываюцца ў сувязі з тэндэнцыямі рынку працы, развіццём рэгіёна, заплытамі прадпрыемстваў. Не апошняю ролю адыгрывае і попыт абітурыентаў: ва ўніверсітэце адзначаюць рост цікавасці моладзі да спецыяльнасцей тэхніка-тэхналагічнага профілю, не губляюць актуальнасці і эканамічныя спецыяльнасці.

Адна з актуальных спецыяльнасцей, на якую ўпершыню пачнецца прыём у гэтым годзе, “Сельскае будаўніцтва і добраўпарадкаванне тэрыторый”. Як адзначыла адказны сакратар, у вобласці вельмі не хапае будаўнікоў, а тым больш у сельскай мясцовасці. Таму з названай спецыяльнасцю ў перспектыве будзе звязана развіццё на Брэсцічыне аграгарадкоў і ў цэлым аграпрамысловага комплексу.

Нагадаем, што ў БДТУ ёсць будаўнічы факультэт, які да гэтага года рыхтаваў кадры па 5 спецыяльнасцях, сярод якіх “Прамысловае і грамадзянскае будаўніцтва”, “Вытворчасць будаўнічых вырабаў і канструкцый”, “Архітэктура” і інш.

На машынабудаўнічым факультэце Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта адкрываецца спецыяльнасць “Машыны і апараты харчовых вытворчасцей”, што звязана зноў жа з дынамічным развіццём адпаведнай галіны — харчовай

прамысловасці. На рашэнне аб адкрыцці гэтай спецыяльнасці (яна ёсць толькі ў Магілёўскім дзяржаўным універсітэце харчавання) паўплывала і меркаванне кіраўнікоў профільных прадпрыемстваў рэгіёна, якія адчуваюць дэфіцыт кадраў. А значыць, выпускнікі будуць вельмі запатрабаваны.

Яшчэ адно новаўвядзенне прапануе факультэт водазабеспячэння і гідромеліярацыі — спецыяльнасць “Прыродаахоўная дзейнасць”, адкрыццё якой ва ўніверсітэце абгрунтоўваюць актуальнасцю глабальных праблем экалогіі. Трэба зазначыць, што гэтая спецыяльнасць прынцыпова новая для нашай краіны. Сёлета яе адкрывае і Міжнародны дзяржаўны экалагічны ўніверсітэт імя А.Д.Сахарова, які, дарэчы, з’яўляецца распрацоўшчыкам стандарту як базавая арганізацыя па экалагічнай адукацыі.

У БДТУ, дзе рыхтуюцца кадры (у тым ліку і навуковыя) па водазабеспячэнні, меліярацыі, ахове водных рэсурсаў і паветранага басейна, спецыяльнасць “Прыродаахоўная дзейнасць” выглядае вельмі натуральна. У нейкім сэнсе яна прыйшла на змену спецыяльнасці “Экалагічны маніторынг, менеджмент і аўдыт”, набору на якую сёлета не будзе.

“Мяркую, што прамысловыя прадпрыемствы зразумеюць, наколькі важна мець у штаце інжынераў-экалагаў, — лічыць Н.Р.Надзеіна, — менавіта такіх спецыялістаў мы і плануем рыхтаваць”.

ЦТ-2011

Першы тэст пройдзены.

БрДУ імя А.С.Пушкіна будзе выпускаць тэхнолагаў для харчовай прамысловасці

Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С.Пушкіна сёлета ўпершыню пачынае прыём на крыху нечаканую для класічнага ўніверсітэта спецыяльнасць — “Вытворчасць прадукцыі і арганізацыя грамадскага харчавання”. Але нечаканую толькі на першы погляд. Як паведаміў адказны сакратар прыёмнай камісіі БрДУ імя А.С.Пушкіна Сяргей Андрэевіч Марзан, у ВНУ ўжо ёсць вопыт падрыхтоўкі спецыялістаў па гэтым профілі. Так, на біялагічным факультэце ўжо дастаткова даўно рыхтуюцца інжынеры-тэхналогі для прадпрыемстваў харчовай прамысловасці ў межах спецыяльнасці “Тэхналогіі захавання і перапрацоўкі жывёльнай сыравіны”.

“Перад тым як адкрыць новую спецыяльнасць, мы вывучылі рынак працы і прыйшлі да высновы, што інжынеры-тэхналогі будуць вельмі запатрабаваны, — расказаў С.А.Марзан. — Акрамя таго, прыйшлося даказаць, што ў нашым універсітэце працуюць выкладчыкі, якія змогуць наладзіць належны вучэбны працэс”.

Што датычыцца брэсцкіх выкладчыкаў, то па новай спецыяльнасці яны будуць арганізоўваць навучанне толькі на двух першых курсах, а далей студэнты працягнуць навучанне ў Магілёўскім дзяржаўным універсітэце харчавання. Такая схема ўжо рэалізоўваецца пры падрыхтоўцы па спецыяльнасці “Тэхналогіі захавання і перапрацоўкі жывёльнай сыравіны” і добра сябе зарэкамендавала. Таму станоўчы вопыт вырашана перанесці на новую спецыяльнасць.

І гэта яшчэ не ўсе навіны БрДУ імя А.С.Пушкіна. Будучым філолагам будзе цікава ведаць, што з гэтага года ў межах спецыяльнасці “Сучасныя замежныя мовы” пачынаецца набор на спецыялізацыю “Камп’ютарная лінгвістыка”. Адметнай асаблівасцю выпускнікоў спецыялізацыі з’яўляецца тое, што гэта будуць настаўнікі і выкладчыкі замежнай мовы, выдатна ўзброеныя новымі інфармацыйнымі тэхналогіямі. Дагэтуль такіх спецыялістаў рыхтаваў толькі Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт.

Акрамя таго, універсітэт узаўняе набор на шэраг спецыяльнасцей. Напрыклад, на “Беларускую мову і літаратуру. Замежную мову (англійскую)”, “Рускую мову і літаратуру. Замежную мову (польскую)”.

“Перыядычна мы прыпыняем набор на тыя спецыяльнасці, па якіх прадбачым спад попыту, і, наадварот, узаўняем набор на запатрабаваныя рынкам працы”, — патлумачыў адказны сакратар прыёмнай камісіі.

Так, у мінулым годзе БрДУ імя А.С.Пушкіна праводзіў набор на спецыяльнасць “Беларуская мова і літаратура. Гісторыя”, а сёлета не праводзіць. Альбо летась абітурыенты маглі паступаць на завочнае навучанне на “Геаграфію. Біялогію”, а ў гэтым годзе завочнікам прапанована толькі спецыяльнасць “Геаграфія”.

Па словах С.А.Марзана, кантрольныя лічбы прыёму на педагагічныя спецыяльнасці ў ВНУ ў апошнія гады істотна не мяняліся.

Падрыхтавала Іна НІКІЦЕНКА.

У дадатку выкарыстаны фота Алега ІГНАТОВІЧА.